

Jubileum prvej dámy radiačnej onkológie na Slovensku – MUDr. Eva Siracká, DrSc.

V nedávnych dňoch oslávila významné životné jubileum – 95 rokov – čestná prezidentka Ligy proti rakovine Slovenskej republiky MUDr. Eva Siracká, DrSc.

Eva Siracká, za slobodna Veselá, sa narodila 1. mája 1926 v Uherskom Hradišti na Morave, avšak krátko po narodení sa s rodičmi (otec bol sudca, neskôr predseda senátu Najvyššieho súdu) presťahovala do Bratislavy. Po maturite na Dievčenskom gymnázii v Bratislave v roku 1945 začala študovať na Lekárskej fakulte UK v Bratislave, kde v roku 1951 promovala.

Už ako medicína prišla do kontaktu s onkológiou, keď počas povinnej praxe stážovala u „Alžbetíniek“ na Onkologickom ústave v Bratislave. Po prvých skúsenostiach s onkológiou na chirurgickom oddelení sa oboznámila aj s problematikou onkologickej gynekológie. Hoci po promácii chcela nastúpiť na bratislavskú onkológiu, Poverenie zdravotníctva ju prideleno na Oravu. Po druhu roka strávila v nemocnici v Trstenej. Podľa jej slov „bola to lekárska univerzita života. Chodili sme so sanitkou za zranenými pri krčmových bitkách, za ženami, čo rodili doma na slame, ošetrovali sme ťažké úrazy, ktoré sa stávali pri stavbe Oravskej priehrady“.

V roku 1953 sa ako mladá lekárka vrátila na Onkologický ústav do Bratislavy, kde začala pracovať na rádiologickom oddelení, ako vôbec prvá žena na Slovensku, ktorá sa venovala rádioterapii. V roku 1956 získala špecializáciu z rádiológie I. stupňa a v roku 1958 špecializáciu z rádiológie II. stupňa a následne aj špecializáciu z onkológie. V roku 1964 získala MUDr. Siracká vedeckú hodnosť kandidáta lekárskeho vied (CSc.). V rokoch 1961–1991 pracovala na Ústave experimentálnej onkológie Slovenskej akadémie vied (SAV), kde sa na rádiobiologickom oddelení zameriavala na klinický výskum, predovšetkým na problémy rezistencie a citlivosti nádorov na žiarenie. Počas svojej práce navštívila

viaceré zahraničné pracoviská; pracovala napr. aj na Rádiologickej klinike Onkologického ústavu Nemeckej akadémie vied v Berlíne. V roku 1964 získala polročné štipendium na študijný pobyt na Rádiobiologickom oddelení Karolinska Institutet v Stockholme, s ktorým naďalej spolupracovala na výskumnom projekte. V roku 1977 získala MUDr. Siracká po obhajobe práce „Rádiobiologické faktory modifikujúce účinok žiarenia na nádorovú populáciu buniek“ hodnosť doktora lekárskeho a biologických vied (DrSc.).

Mala významný podiel na založení Československej spoločnosti pre rádiológiu, rádiobiológiu a fyziku. Bola členkou výborov viacerých odborných národných a medzinárodných spoločností v odbore rádiológie a onkológie, je dlhoročnou členkou redakčnej rady medzinárodného časopisu *Neoplasma*.

Meno MUDr. Sirackej sa spája predovšetkým s činnosťou Ligy proti rakovine (LPR), ktorú založila v roku 1990 v Československu ako vôbec v prvom štáte bývalého socialistického bloku. LPR bola v tom istom roku prijatá za člena Európskej asociácie líg proti rakovine (ECL) i za člena Medzinárodnej únie proti rakovine (UICC) so sídlom v Ženeve. MUDr. Siracká sa pravidelne zúčastňovala na Valnom zhromaždení ECL i kongresov UICC, kde sa určuje spoločná stratégia, do ktorej je zapojená nielen celá Európa, ale i celý svet. Koncom decembra 2020 ukončila po 30 rokoch pôsobenie vo funkcii prezidentky LPR. Titul čestnej prezidentky jej právom prináleží aj do budúcnosti. Neziskovú organizáciu mnohí poznajú aj vďaka úspešnej zbierke „Deň narcisov“. Z vyzbieraných finančných prostriedkov LPR podporuje rozvoj výskumu, diagnostiky a liečby nádorov či vybavenie nemocníc a hospicov. MUDr. Siracká bola zvolená za členku Výkonnej rady ECL. Spolupracuje na mnohých projektoch programu kontroly rakoviny vyhláseného Európskou komisiou. Výsled-

kami LPR pod vedením doktorky Sirackej sa Slovensko zaradilo do medzinárodného programu „Európa proti rakovine“.

MUDr. Siracká je laureátom mnohých domácich a zahraničných, resp. medzinárodných, počt a vyznamenaní. V roku 1983 jej bola udelená Národná cena SSR za súbor objavných prác týkajúcich sa fenoménu heterogenity bunkovej populácie ľudských nádorov. V roku 1986 jej SAV udelila Čestnú zlatú plaketu Jána Jessénia za zásluhy v lekárskeho vied. Slovenská lekárska spoločnosť (SLS) jej udelila Čestné uznanie (1983), Zlatú medailu SLS „Propter merita“ (1991), Čestné členstvo Slovenskej onkologickej spoločnosti (1996), Čestné členstvo SLS (2001), Čestnú plaketu T. R. Nederlanda (2006) a Strieborný odznak „Ľudský život“ (2009). V júni 2016 bola v sídle SLS slávnostne uvedená do Dvorany slávy slovenskej medicíny a zároveň jej bola udelená Medaila založenia Spoločnosti lekárskeho-slovenskej. Pri príležitosti súčasného jubilea jej bolo udelené Čestné členstvo Slovenskej spoločnosti radiačnej onkológie. Na návrh Slovenskej onkologickej spoločnosti jej SLS udelila Strieborný odznak „Strom života“.

MUDr. Siracká patrí medzi prvých laureátov Krištáľového krídla (kategória medicína a veda) za rok 1997. Je aj dr-

žiteľkou štátnych vyznamenaní – Rad Ľ. Štúra III. triedy (2000) a Pribinov kríž I. triedy (2006) za významné zásluhy o rozvoj Slovenskej republiky v oblasti zdravotníctva. V roku 2005 bola zaradená Svetovou medicínskou asociáciou (WHO) medzi 65 popredných lekárov sveta a stala sa tak členkou klubu elitných doktorov z 58 krajín sveta. V tom istom roku bola menovaná do Vedeckej rady programu EU Eurocan Plus+, kde sa zúčastňovala na výskume kvality života onkologických pacientov. V roku 2006 získala ocenenie Žena 21. storočia za celoživotný prínos pre zastupovanie slovenských žien vo svete a v tom istom roku jej minister zahraničných vecí Českej republiky spolu s rektorom UK v Prahe a primátorom Prahy udelili titul Významná žena sveta s českými koreňmi. V roku 2008 získala poctu Honour of Ekotopfilm za humánne aktivity. V roku 2010 bola MUDr. Siracká vyhlá-

sená za Slovenku roka. Občianske združenie Ferdinanda Martinenga a Paneurópska únia jej v tom istom roku udelili Veľké krištáľové srdce za činy v duchu ľudskosti. V roku 2011, počas 64. Valného zhromaždenia WHO v Ženeve, dostala ako prvá Európanka individuálnu cenu „Sasakawa Health Prize“ za inovatívny prístup a progres v onkológii. V roku 2014 sa stala laureátom Ceny európskeho občana, ktorú jej udelil Európsky parlament v Bruseli. „Porota ocenila jej odhodlanie, angažovanie sa a občiansky postoj v boji proti rakovine. Vo svojej dlhodobej práci dokázala zvýšiť spoločenské povedomie o rakovine a pomôcť mnohým pacientom a ich rodinám v boji s touto zákernou chorobou. Jej práca má význam a je prínosom pre celú spoločnosť“.

S manželom MUDr. Jánom Sirackým, DrSc. (1925–2017), ktorý bol gynekológom, uznávaným onkológom a vedcom

(držiteľ mnohých ocenení vrátane Ceny britskej kráľovnej Alžbety II „Queen's Award“ za výskum v oblasti platino-vých protinádorových derivátov), mali spoločné záujmy, nielen pracovné, ale aj v súkromnom živote. Ako sama spomína: „Viedli sme natoľko plný život v oblasti medicíny, že sme si povedali – doma už žiadna onkológia. Radšej beľetria, poézia, hudba, tenis, turistika, záhradkárčenie. A venovali sme sa synovi Vladimírovi a jeho rodine“.

Vážená pani doktorka, pri príležitosti Vášho významného životného jubilea Vám v mene celej obce slovenských onkológov želim ešte pevné zdravie, neustály elán v práci pre dobro každého pacienta, ale aj veľa radosti a pohody v osobnom živote.

Ad multos annos

prof. MUDr. Dalibor Ondruš, DrSc.